

4. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. зі змінами, схваленими резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1995 року. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 09.04.2022 р.).

5. Case of Vavřička and Others v. The Czech Republic (Applications no. 47621/13 and five other applications, 8 April 2021). The European Court of Human Rights (Grand Chamber). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22documentcollectionid2%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22kpdata%22:%5B%222021-04-06T00:00:00.0Z%22%2C%222021-04-13T00:00:00.0Z%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-209039%22%5D%7D> (дата звернення: 09.04.2022 р.).

6. Аналіз судової практики Верховного Суду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokaznikidiyalnosti/analiz/> (дата звернення: 09.04.2022 р.).

УДК 94 (477)

Марціясь І. І.

*аспірантка, старший викладач
кафедри теорії та історії держави і права,
Західноукраїнський національний університет*

РОЛЬ ЄВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА В МІЖНАРОДНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

На всіх етапах державного будівництва значну роль відіграють не лише внутрішньодержавні обставини, а й ситуація на міжнародній арені. Так, у процесі державотворення України у 1917–1923 роках зовнішньополітичні відомства та стратегія міжнародної діяльності мали велике значення для становлення та розвитку держави. Міжнародний фактор став одним із найважливіших для нової української влади, зокрема з моменту утворення Західноукраїнської Народної Республіки (далі – ЗУНР). Адже зовнішня політика, в такому випадку, першочергово була спрямована на визнання молоді держави.

Збільшення рівня активності України у міжнародному просторі, а також загроза її суверенітету та цілісності зумовили гостру потребу у посиленні зовнішньої політики держави. Відтак, дослідження цієї проблеми є важливим та актуальним для досягнення дипломатичних цілей, посилення підтримки на міжнародній арені, збереження незалежності та сталого зростання держави. Тому необхідно досліджувати та аналізувати історичний досвід роботи

українських дипломатів та діяльність лідерів держав, особливо в період державотворення на початку ХХ ст.

Дане питання досліджували різні науковці, зокрема, І.Й. Бойко, О.А. Вівчаренко, Д.С. Гринько, І.Б. Дацків, М.І. Заріцька, М.М. Кобилецький, В.С. Кульчицький, М.В. Кравчук, І.М. Луцький, Я.В. Савочка, Б.Й. Тищик та інших.

У період формування Директорії, яка оголосила про відновлення Української Народної Республіки (далі – УНР) на території Наддніпрянської України, на західноукраїнських землях активізувався національно-визвольний рух. Саме внаслідок національно-демократичної революції в Австро-Угорській імперії була утворена Західноукраїнська Народна Республіка. 18 жовтня 1918 року у Львові українськими послами на чолі з Є. Петрушевичем було заявлено про створення ЗУНР, до складу якої входили Східна Галичина, Лемківщина, Північна частина Буковини та Закарпатська Русь [5, с. 245]. Важлива роль в процесі державотворення відводилась Євгену Петрушевичу – президенту ЗУНР. Пройшовши трансформацію поглядів на державне визначення України від ідеї автономії до незалежної держави, він чітко сформував головний вектор і наголошував на самостійності Західної України [3]. Крім цього, аналізуючи шлях Є. Петрушевича, історик С. Ярославин писав: «Уряд притягнув усі галицькі наукові сили до праці над виробленням основ державного ладу в Галичині, кодифікації права тощо. Він розвинув широку діяльність на міжнародному полі, чи то через свої дипломатичні представництва й місії, чи висилаючи ноти до президії Мірової Конференції і Союзу Народів...[7, с. 74].

Проте, отримавши владу у західній частині України та сформувавши в листопаді уряд, галицький провід одразу опинився в непростій ситуації. Перед українськими лідерами постало ряд важливих проблем, які потребували якнайшвидшого вирішення. З одного боку, це проведення національно-державного будівництва та соціально-економічних реформ, а з іншого - захист своїх територій від посягань сусідніх держав, зокрема Польщі.

Відтак, міжнародна політика Є. Петрушевича першочергово була спрямована на визнання ЗУНР іншими державами, передусім Антантою. А також на розвиток відносин з УНР. Хоча спочатку було вирішено не проголошувати злуки з Наддніпрянською Україною, проте невдалий перебіг війни із поляками змусив УНР-аду на чолі з Є. Петрушевичем звернутися за допомогою до Директорії, таким чином визначивши другий важливий вектор міжнародної діяльності держави [6].

Крім того, головною метою відносин з Наддніпрянською Україною Є. Петрушевич визначав досягнення державної єдності та об'єднання сили в боротьбі проти окупації Польщі. Тому 1 грудня 1918 року у Фастові було підписано попередній договір, що став, фактично, першим важливим

міжнародним актом уряду ЗУНР, який започаткував об'єднання 22 січня двох українських держав, під назвою УНР, в складі якої ЗУНР отримала офіційне найменування «Західні області УНР» (далі – ЗОУНР). 12 березня Є. Петрушевич увійшов до складу Директорії як представник Галичини. У Проскурові відбулося перше й останнє її засідання в повному складі. Адже в такому представництві даний орган уже ніколи не збирався. Сторони сподівались, що злука знайде подальший розвиток і зміцнення, проте, на жаль, цього не сталося, зокрема, через різні погляди на цей союз очільників двох держав [1]. Відтак, галицькі лідери не сприймали соціалістичну ідеологію Директорії, водночас наддніпрянці не могли погодитися з незалежним становищем ЗОУНР і весь час намагалися обмежити її автономію. Особливо загострилися відносини між лідерами УНР і ЗОУНР, коли Є. Петрушевича проголосили диктатором [6].

Відтак, визначальне значення для формування зовнішньої політики ЗУНР мала Польща, яка претендувала на українські землі. Міжнародно-правове становище ЗУНР ускладнювалося й тим, що Австрія за Сен-Жерменським договором усі свої права на Галичину передала Найвищій раді Антанти [2]. А 25 червня 1919 року Антанта прийняла принципове рішення й дозволила Польщі тимчасово окупувати Галичину по річку Збруч.

Проте, на початку 1920 року Є. Петрушевич усе ще сподівався на справедливе розв'язання галицької проблеми й з цією метою поїхав до Парижа та Лондона для налагодження контактів із провідними діячами цих країн. Також велику надію Є. Петрушевич покладав на Ватикан, намагаючись переконати понтифіка, що католицизм у незалежній галицькій державі стане державною релігією, а церква буде посередником в об'єднанні православного сходу з папським престолом [6].

В цілому, міжнародна ситуація, яка склалася у другій половині 1920 року, все ж давала надію на позитивне розв'язання нагальних питань та спонукала наполегливіше працювати в цьому напрямку. Враховуючи рішення Найвищої Ради Паризької мирної конференції 1919 року та ухвал міжнародних конференцій у Спа та Сен-Жермені улітку 1920 року, а також ноту Керзона, яка залишала Східну Галичину поза межами Польщі, Є. Петрушевич розгорнув активну дипломатичну діяльність, очікуючи позитивного рішення на наступній конференції [2]. Проте, питання Східної Галичини не стали предметом окремого обговорення та розгляду.

Попри невдачі, Є. Петрушевич продовжував надсилати численні ноти країнам Антанти про терор польських окупантів у краї, безправне становище українського населення, неправомірність польського режиму у Східній Галичині [6]. Ціною неймовірних зусиль йому вдалося включити східногалицьке питання до порядку денного міжнародної конференції в Генуї у

квітні 1922 року. Він навіть сам очолив представницьку делегацію на цей форум, але її не допустили до участі в безпосередніх переговорах [5, с. 322].

Хоча Є. Петрушевич, усе ще сподівався на справедливе розв'язання проблеми Східної Галичини й 5 березня направив ноту Антанті, де пропонував передати владу українському еміграційному урядові. Однак, усі дипломатичні заходи лідера ЗУНР та перспективи щодо позитивного вирішення проблеми Східної Галичини, відновлення її незалежності було враз перекреслено 15 березня 1923 року, коли Рада послів Антанти прийняла рішення про передачу управління Галичиною Польщі. У відповідь Є. Петрушевич ще направив ряд заяв до Парижа й Ліги Націй, проте вони, як і більшість попередніх, не мали жодних наслідків.

Таким чином, Євген Петрушевич зробив значний внесок у становлення незалежної України. Хоча, Західноукраїнська Народна Республіка так і не змогла утвердитися на міжнародній арені, проте зовнішньополітична діяльність уряду Є. Петрушевича та дипломатичних служб ЗУНР була активною й достатньо масштабною. Завдяки авторитету й виваженій політиці УНРади на західноукраїнських землях йшов процес поступових конституційних змін за демократичним принципом. Характерною рисою є і відсутність будь-яких проявів анархії. Відтак, всупереч усім обставинам, і президент Є. Петрушевич, і члени закордонних представництв та місій докладали всіх зусиль у боротьбі за державні інтереси на міжнародних конференціях. За досить короткий проміжок часу вдалось встановити міжнародні відносини із більшістю західноєвропейських держав, а також із США. Варто відзначити, що складно уявити розвиток Української революції, де українці підтвердили прагнення до самовизначення та утворення власної держави, без Є. Петрушевича. Попри все внесок очільника ЗУНР був значним та вагомим.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дацків І. Дипломатичні відносини Української Центральної Ради з країнами Антанти. Наукові виклади. Історія України. Вип. 4. 2010. С. 21–26. 5
2. Дацків І. Міжнародна діяльність Західноукраїнської Народної Республіки. Гілея. 2011. Вип. 43. С. 39–45. 3
3. ЗУНР, 1918–1923: Ілюстрована історія. Львів – Івано-Франківськ: Манускрипт, 2008. 524 с. 1
4. Кобилецький М. Утворення ЗУНР, її державний механізм та діяльність (1918–1923 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.ю.н.: 12.00.01. Львів, 1998. 22 с. 2
5. Павлюк О. Зовнішня політика ЗУНР. Київська старовина. 1997. № 3–4. С. 114–138. 4

6. Тимченко Р. В. Євген Петрушевич – лідер Західноукраїнської Народної Республіки. *Український історичний журнал*. 2013. №5. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Tymchenko_Roman/Yevhen_Petrushevych_lider_Zakhidnoukrainskoj_Narodnoji_Respubliky.pdf (дата звернення 26. 03. 2022).

7. Ярославин С. Визвольна боротьба на західноукраїнських землях у 1918-1923 рр. Філадельфія, 1956. 182 с.

УДК 342

Менджул М. В.

*д.ю.н., професорка, заступниця декана
юридичного факультету з наукової роботи,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНЦІВ, ЩО ОТРИМАЛИ ТИМЧАСОВИЙ ЗАХИСТ В ФРН

Війна рф проти України триває вже понад вісім років, але через повномасштабне вторгнення 24 лютого понад 20 відсотків українців були вимушені покинути місця свого проживання, частина вказаних громадян України виїхали закордон. За даними Управління верховного комісара ООН у справах біженців станом на 27 квітня 5372854 українців виїхало за межі держави [1]. Європейські країни надають гуманітарну підтримку нашій державі в умовах війни та гарантують українським громадянам тимчасовий захист, серед них і Німеччина. Згідно німецьких статистичних даних із початку війни до 27 квітня у ФРН приїхало 383 916 шукачів притулку. За проведеним опитуванням Федеральним міністерством внутрішніх справ (2000 респондентів) 84% біженців від війни з України жінки (середній вік – 38 років), з яких 58% приїхали до Німеччини з дітьми, 42% перебувають у великих містах – насамперед у Берліні (14%), Мюнхені (5%) та Гамбурзі (3%) [2].

Водночас реальні статистичні дані щодо громадян України, які наразі перебувають через війну в ФРН відсутні, що підтверджують і німецькі експерти. Це зумовлено низкою причин, у тому числі і тим, що перетнувши кордон із Словаччиною, Польщею, Угорщиною чи Румунією громадяни України мають право поїхати до будь-якої держави ЄС і не клопотати там про отримання тимчасового захисту, а перебувати та проживати у родичів, друзів чи просто винаймати житло.

За офіційною статистикою, найбільше шукачів притулку з України проживає у таких федеральних землях – Північна Рейн-Вестфалія (близько